

Některé poznatky a zkušenosti v otázkách velení a práce štábu v soudobém boji a operaci

Podplukovník František Heřman,
major Zdeněk Kristek

Článek podrobně rozpracovává otázky velení a práce štábu s uvedením zkušenosti štábu armády. Uvádí zkušenosti z organizování tří míst velení, z nahrazování vyřazených VS, zabývá se otázkami systému práce štábu za boje, směrových důstojníků a materiálního zabezpečení VS.

Současný stav motorizace armád spolu s použitím zbraní hromadného ničení vytváří podmínky k provedení rychlého manévru vojsky i bojové techniky.

Z toho vyplývají zejména v našich podmínkách časté a rychlé změny situací, které vyžadují od velitelů iniciativního řešení, založeného na dokonalé znalosti situace, jejího správného zhodnocení a znalosti bojových možností vlastních vojsk. Toto lze dosáhnout nepřetržitým, pevným a pružným systémem velení založeným na maximálním využití všech vlastností soudobé spojovací techniky a na efektivnosti práce velitelů a štábů všech stupňů.

Cílem tohoto příspěvku je zaměřit se právě na tyto skutečnosti s využitím poznatků a zkušeností ze cvičení a různých zaměstnání štábu armády, týkající se systému velení ze tří velitelských stanovišť a některé zkušenosti z činnosti štábu armády v průběhu vedení boje.

a) Organizace uspořádání míst velení a řešení členění štábů na sledy velení

Při rozboru této statí jsou vodítkem praktické zkušenosti z komplexního štábního nácviku, kde byl přezkoušen způsob velení na stupni armády ze tří míst velení — velitelského stanoviště (VS), předsunutého velitelského stanoviště (PVS) a týlového velitelského stanoviště (TVS).

Velitelské stanoviště armády bylo umístěno v prostoru mezi druhým a třetím pásmem obrany ve vzdálenosti 50 km od předního okraje. Předsunuté velitelské stanoviště bylo zřízeno ihned se zaujetím obrany v prostoru předního okraje druhého pásma obrany ve vzdálenosti 24 km od velitelského stanoviště armády.

Týlové velitelské stanoviště bylo umístěno před třetím pásmem obrany a vzdáleno 8 km od velitelského stanoviště armády.

Príslušníci jednotlivých oddělení štábu na velitelském stanovišti armády a na jeho předsunutém velitelském stanovišti byli rozděleni tak, aby z předsunutého stanoviště bylo zabezpečeno velení vševojskovým svazkům prvního sledu armády. Ostatním svazkům a zálohám se velelo z velitelského stanoviště armády. Podle toho byli také rozděleni směrovní důstojníci. Na předsunutém velitelském stanovišti byli umístěni směrovní důstojníci za prvosledovými svazky a na velitelském stanovišti za svazky druhého sledu.

Velitel armády, náčelník operačního oddělení, náčelník průzkumu a náčelníci druhých vojsk byli na předsunutém velitelském stanovišti spolu s nejnútnejším počtem pomocníků.

Na velitelském stanovišti trvale zůstal náčelník štábu armády s jádrem jednotlivých oddělení štábu.

Každé oddělení štábu armády kromě operačního oddělení a štábu dělostřelectva mělo na obou stanovištích k dispozici průměrně jeden štábní autobus a jedno osobní terénní vozidlo.

Každé stanoviště velení bylo vybaveno samostatnou hospodářskou částí a pomocnými jednotkami.

Takto složené velitelské stanoviště mělo celkem 288 osob a 60 vozidel, předsunuté velitelské stanoviště 179 osob a 38 vozidel, týlové velitelské stanoviště 258 osob a 43 vozidel.

V průběhu cvičení se ukázalo, že velení v armádě tímto způsobem lze zabezpečit. Rovněž se ukázalo, že hlavním místem velení musí trvale zůstat velitelské stanoviště a že zásada, aby předsunuté stanoviště bylo trvale obsazeno je správná.

K zabezpečení nepřetržitosti velení však bude třeba, aby na předsunutém velitelském stanovišti byl trvale přítomen zástupce velitele armády a u všech oddělení zástupci náčelníků oddělení. Bude třeba, aby na velitelském stanovišti byl trvale přítomen náčelník štábu armády a u všech oddělení náčelníci štábů jednotlivých druhů vojsk nebo jejich zástupci, schopní odpovědně řešit všechny otázky za příslušného velitele nebo náčelníka oddělení. Velitel armády s veliteli a náčelníky druhů vojsk se nemusí trvale zdržovat na velitelském nebo předsunutém velitelském stanovišti. Bude se zdržovat tam, kde bude v té které době hlavní tíha boje nebo operace a to jen s těmi veliteli a náčelníky druhů vojsk armády, které bude v dané etapě potřebovat. Z hlediska těchto zásad bude třeba provést některé organizační změny na odděleních velitelství a štábu armády a po stránce spojení zabezpečit možnost velení všem svazkům a útvarům armády z kteréhokoli stanoviště armády.

Má-li předsunuté velitelské stanoviště kdykoli převzít velení, musí mít také potřebné dokumenty. Ukázalo se, že zpracováním operačních plánů se všechny zásadní otázky vyjasní natolik, že nebude již třeba, aby na předsunutém velitelském stanovišti byly v plném rozsahu všechny dokumenty jako na velitelském stanovišti. Přesto však bude třeba tuto otázku dále studovat a vyjasnit, které dokumenty a v jakém rozsahu mají být na předsunutém velitelském stanovišti.

V každém případě bude třeba zabezpečit nepřetržitou vzájemnou informovanost mezi velitelským a předsunutým velitelským stanovištěm.

Aby předsunuté velitelské stanoviště bylo pohyblivější, bude třeba především snížit počet vozidel, omezit počet stanů a více využívat přístřešků štábních autobusů. K tomu cíli bude nutno každý štábní autobus trvale vybavit dvěma přístřešky (zatím má ve výbavě jen jeden), aby bylo možno menší oddělení štábu sloučit do jednoho autobusu. Pohyblivější předsunuté velitelské stanoviště armády bude potom možno vysunout ještě blíže k velitelským stanovištím divizí na hlavním směru.

Aby bylo zabezpečeno nepřetržitě velení týlu armády i divize v případě vyřazení týlového velitelského stanoviště zbraněmi hromadného ničení, bude třeba vyčlenit z týlového velitelského stanoviště skupinu týlových orgánů a umístit ji na velitelském stanovišti. Tato skupina by tvořila jádro nového velitelského stanoviště a současně by zabezpečovala vyšší informovanost týlu o situaci na bojišti.

Způsob velení z velitelského stanoviště, předsunutého velitelského stanoviště a týlového velitelského stanoviště se plně osvědčil i v rámci svazku. Ukazuje se, že na stupni svazku bude třeba mezi velitelským a předsunutým velitelským stanovištěm zabezpečit trvalé spojení směrovými pojítky. Rádiové spojení při dodržování zásad utajeného velení umožňuje

předávat zprávy jen kusé a neúplné, které nemohou zabezpečit plnou a nepřetržitou informovanost, zvláště při nenadálých změnách situace. Při organizaci spojení bude třeba rovněž vytvořit podmínky pro to, aby velitel mohl velet všem útvarům jak z velitelského stanoviště, tak z předsunutého velitelského stanoviště.

U všech svazků se po stránce tankotechnického zabezpečení ukázalo nevýhodné umístění zástupce velitele pro technické věci (ZVTV) se svým oddělením na týlovém velitelském stanovišti. Informace, které dostává po síti náčelníka týlu nestačí k tomu, aby ZVTV mohl včas provádět manévry dílenskovo-prošřovacími prostředky. Proto bude třeba tohoto funkcionáře se svými orgány umisťovat přímo na velitelském stanovišti.

Stejná situace se jeví s orgány evidenčními, vedoucími záznamy ztrát osob a materiálu. Umístěním na týlovém velitelském stanovišti ztrácí tyto orgány přehled o situaci ztrát a tak někdy dochází k takové situaci, že místo získávání zpráv od jednotek, snaží se je získat od operačního oddělení. Sestavování souhrnných bojových i operačních hlášení (u armády) potom naráží na značné potíže v tomto směru a stává se nereálným, poněvadž nedává dostatečný přehled o situaci jednotek z hlediska jejich bojových schopností.

Pro zlepšení informovanosti velitele dělostřelectva armády a pro zkrácení doby potřebné pro organizaci zabezpečení jednotek materiálem dělostřeleckého vyzbrojování, především municí, bude výhodné pro řešení úkolů (protipříprava, protiúder apod.) vyčlenit z týlového velitelského stanoviště organizačně plánovací skupinu v počtu 3 důstojníků dělostřeleckého vyzbrojování a umístit ji ve štábu dělostřelectva přímo na velitelském stanovišti. Rovněž bude třeba zabezpečit ji po stránce spojení s přidělenými montážními dílnami atomové munice (MDAM) a s příslušnými sklady.

Rozmístění týlového velitelského stanoviště a jeho obsazování orgány velení týlu je prováděno především z hlediska vytváření nejlepších podmínek pro nepřetržitý vzájemný styk orgánů velení týlu s orgány štábu z hlediska usnadnění provádění součinnosti a dále z hlediska zabezpečení souběžného plánování. Zdá se proto účelné a na základě praktických zkušeností je to i uskutečnitelné, přiblížit týlové velitelské stanoviště k velitelskému stanovišti na vzdálenost 6—8 km. Tím je dána také možnost zapojit štáb týlu přímo do vnitřní rádiové sítě, zřizované na velitelském stanovišti využitím VKV stanic.

Uvedená vzdálenost rozmístování týlového velitelského stanoviště zlepšuje při dosavadní struktuře týlu podstatně podmínky pro udržení trvalejšího osobního styku a pro součinnost mezi týlem a štábem armády.

Vzhledem k členění štábů na sledy velení je třeba říci ještě několik slov k rozdělení úkolů mezi velitelským stanovištěm a předsunutým velitelským stanovištěm.

Podle praktických zkušeností je nejvýhodnější, aby velitelské stanoviště jakožto hlavní místo velení velelo všem svazkům, útvarům a jednotkám, kromě těch, kterým se dočasně velí z předsunutého velitelského stanoviště. Dočasně proto, že předsunuté velitelské stanoviště zpravidla velí jen těm svazkům, útvarům a jednotkám, které v daném časovém údobí plní hlavní úkol. Tak např. v počátku obranné operace to budou dva nebo tři svazky prvního sledu, na nichž bude záviset úspěch obrany. V dalším potom to budou zpravidla jiné dva nebo tři svazky, na nichž bude záviset úspěch protiúderu.

O tom, odkud se bude kterým svazkům v daném časovém údobí velet, zda z velitelského stanoviště nebo z předsunutého velitelského stanoviště, musí velitel včas rozhodnout, aby k tomu mohla být učiněna příslušná opatření. Především je třeba uvědomit svazky, z kterého stanoviště jim bude armáda velet a kam mají podávat bojová hlášení. Bojová hlášení svazků je třeba podávat na to stanoviště velení armády, odkud se tomu

svazku v daném časovém údobí velí. Je nejvýhodnější, aby souhrnná bojová hlášení všechny svazky trvale podávaly na velitelské stanoviště, kde se také zpracovává souhrnné operační hlášení.

Změny bude také nutno provést v umístění směrových důstojníků. Příslušný náčelník směru má být na tom stanovišti velení, z kterého se „jeho“ svazku velí.

Tento způsob rozdělení úkolů mezi velitelské stanoviště a předsunuté velitelské stanoviště je pro svou operativnost nejvýhodnější. Vyžaduje však bezpodmínečně trvalé a spolehlivé spojení mezi oběma stanovišti a nepřetržitou vzájemnou informací.

b) Organizace nahrazování vyřazených míst velení

Jedním ze základních nedostatků současného způsobu velení je otázka poměrně velké zranitelnosti nebo dokonce možnosti zničení celého místa velení především použitím zbraní hromadného ničení.

Tato otázka byla velmi závažnou již při používání klasických zbraní a vedla k organizaci dělení míst velení na všech stupních.

Stálým vývojem zbraní hromadného ničení se tento problém ještě prohlubuje a otázka vyřazení nebo úplného zničení místa velení v soudobých podmínkách boje může být velmi častým jevem, s kterým nutno počítat. Jde tudíž o to, jakým způsobem v této situaci zabezpečit nepřetržitost velení, jak nejvhodněji vyřešit nahrazení vyřazeného nebo zničeného místa velení, aby byly předem vyloučeny problémy, ohrožující splnění daných úkolů.

Bude velmi záležet na posouzení všech konkrétních okolností, které při vyřazení nebo atomovém úderu nastanou. Zvláště je třeba mít na paměti především nutnost rychlého nahrazení a pokud možno co nejjednoduššího způsobu provedení, který by nekomplikoval situaci.

Tak na příklad při náhradě nebo doplnění zničeného štábu divize jsou dva způsoby možného provedení a to buď ze štábu armády, nebo zdola — od pluku.

Na štábu armády jsme měli možnost získat o těchto dvou způsobech určité praktické poznatky, protože oba způsoby byly již na cvičeních vyzkoušeny. Ze zkušeností lze říci, že z hlediska rychlého vyřešení situace je třeba převzít velení místo vyřazeného štábu divize štábem pluku na směru hlavního úderu nepřítele, který má nejlepší přehled o situaci v rámci divize. Současně však vyslat ze štábu armády již k tomu účelu organizovanou operační skupinu, která doplní štáb pluku a vytvoří nový štáb svazku. Pochopitelně, že tento štáb se bude skládat jen z těch nejdůležitějších a nejnutnějších funkcionářů nezbytných pro velení.

Pokud jde o složení přichází v úvahu obsazení místa velitele, náčelníka štábu a velitele dělostřelectva divize stejnými funkcionáři od pluku, ostatní základní náčelníky druhů vojsk je třeba organizovat ze štábu armády.

Tento jeden z možných způsobů se ukázal rychlejší, účinnější a efektivnější, než organizovat celý nový štáb vyřazeného svazku z vyššího stupně velení.

K tomu je třeba poznamenat, že jak štáb armády, tak štáb pluku, který přichází v úvahu pro náhradu vyřazeného štábu svazku musí být na tuto novou činnost připraven, aby převzetí velení bylo provedeno rychle a bez překvapení.

A nyní jak může být provedeno nahrazení zničeného místa velení pluku.

Jsou opět dva možné způsoby.

Prvý způsob — nahrazení zničeného velitelského stanoviště pluku štábem některého praporu

Při řešení náhrady velitelského stanoviště pluku štábem praporu nutno přihlídnout k následujícím kladným skutečnostem.

Štáb praporu je sehraný kolektiv, který je schopen řešit a řídit vyvíjející se boj pluku za složitých podmínek. Štáb praporu zná situaci pluku i sousedů. Je včleněn do plukovní spojovací sítě a má základní pojítka k řízení jednotek — rádiové stanice. Velitel praporu zpravidla zná problematiku celého pluku, takže velmi rychle a opodstatněně může vyžadovat plnění úkolů s přehledem o možnosti jednotlivých velitelů a jednotek. Velitelé praporů i štáb praporu znají systém velení pluku i jednotlivé zvyklosti u pluku.

Nejdůležitější věcí při tom je, že štáb praporu může tuto funkci zničeného velitelského stanoviště pluku převzít okamžitě.

Pokud jde o nahrazení velitele plukovní dělostřelecké skupiny a jeho štábu, je to problém stejný, neboť velitel plukovní dělostřelecké skupiny se svým štábem je poblíž velitelského stanoviště vševojskového pluku.

Nejvýhodnější nahrazení velitelství plukovní dělostřelecké skupiny je možno řešit využitím velitele a štábu některého z podporujících dělostřeleckých oddílů. Výhoda tohoto řešení spočívá v tom, že velitel oddílu je s celým štábem v prostoru pozorovatele, sleduje boj a je plynule informován vlastním pozorováním o situaci na bojišti. Velitel oddílu vede „mapu pro řízení palby“, na které je schopen vést současně s podklady pro palbu svého oddílu všechny podklady pro palbu velitele skupiny. Může tedy tento základní dokument pro velení paleb použít ihned po vyřazení velitele a štábu skupiny jako nový dokument pro řízení palby celé skupiny. Velitel oddílu je se svou rádiovou stanicí zapojen v síti velitele skupiny a může po převzetí velení okamžitě hovořit se všemi veliteli oddílů včetně týlu.

Nahrazení ostatních funkcionářů pluku, jako ženijního a chemického náčelníka, náčelníka průzkumu apod. nutno řešit od samostatných jednotek pluku. Na příklad ženijního náčelníka od ženijní roty, náčelníka průzkumu od průzkumné roty pluku a podobně.

Pro zkvalitnění nového velitelství a štábu pluku bude třeba po uklidnění situace provést některá opatření štábem svazku a to jak v kádrovém doplnění, tak i v odborné pomoci a v materiálním vybavení. Hlavní pomoc však bude třeba poskytnout ve vybavení pojítky a jejich obsluze.

Rovněž bude nutné, aby prapor, který nahradí velitelské stanoviště pluku, měl veškeré předpoklady pro vstup do rádiových sítí, zvláště do sítě staršího náčelníka a také pomůcky pro utajení velení.

Velitel pluku musí již v přípravné době řešit zálohu rádiových stanic a jejich umístění. Nejlépe přímo u spojovací roty pluku, aby v případě potřeby se mohly tyto rádiové stanice ihned bez zdržování převzít a použít. Bude třeba, aby v záloze byly minimálně dvě rádiové stanice.

Druhý způsob — řešení náhrady zničeného velitelského stanoviště pluku svazkem

Po zničení velitelského stanoviště pluku možno vytvořit velitelský stupeň pluku ze štábu svazku. Tento způsob, při požadavku zachování nepřetržitosti velení, vyžaduje od štábu svazku dokonalou znalost detailní situace jednotek pluku, rozhodnutí velitelů pluků k plnění daných úkolů, znalost volacích znaků a signálů, smluvených znamení, hovorových tabulek pro prapor apod. Dále je nutno znát kdykoli frekvence rádiových sítí

všech podřízených jednotek, neboť pro okamžité řízení boje bude třeba přeladit se do stavu vyřazeného pluku a ihned velet jeho jednotkám cestou operačního oddělení svazku. V dalším co nejrychleji vytvořit hlavní funkcionáře a ihned přejít do úseku vyřazeného pluku, aby zde mohl být sjednán osobní styk a prováděno přímé pozorování bojiště. Z štábu svazku bude připadat v úvahu vytvoření velitele, náčelníka štábu a alespoň jednoho operačního důstojníka, kromě odborných náčelníků druhů vojsk a služeb.

Výhodou tohoto řešení je rychlé nahrazení vyřazeného velitelského pozorovacího stanoviště pluku, jakož i to, že nahrazením jednoho vyřazeného štábu pluku nejsou zatěžovány ostatní štáby pluků. Na druhé straně je však nutno posoudit, zda za podmínek používání zbraní hromadného ničení není oslabení štábu svazku velmi citelné. Bude záležet na posouzení všech konkrétních okolností, které nastanou. Zvláště je třeba mít na paměti nutnost rychlého nahrazení a pokud možno co nejjednoduššího způsobu provedení, který by nekomplikoval situaci.

K důkladnějšímu prověření této otázky a k získání dalších poznatků v tomto směru je třeba věnovat řešení tohoto problému plnou pozornost a při všech praktických cvičeních stanovit jako jeden z učebních úkolů nahrazení vyřazeného velitelského stanoviště.

Vzhledem k tomu, že se jeví výhodnější organizovat nahrazení míst velení zdola, je nutno školení kádrů provádět s takovou perspektivou, aby velitelé a příslušníci štábu byli schopni zastávat funkci o jeden stupeň vyšší.

c) Systém práce velitelů a štábů při vedení boje:

V souvislosti se snahou zabezpečit včasnost, nepřetržitost a operativnost řízení vojsk v průběhu boje, vyskytly se návrhy na zřízení operačního štábu ve vševojskovém štábu, kde by se trvale zdržovali a pracovali velitelé a náčelníci jednotlivých oddělení příslušného štábu.

Ve štábu armády jsme se touto otázkou zabývali také a prověřili jsme účelnost takového řešení. Po zkušenostech jsme dospěli k závěru, že zřízení operačního štábu, ve kterém by se trvale zdržovali a pracovali velitelé a náčelníci jednotlivých složek štábu armády není vhodné. Hlavním nedostatkem tohoto řešení je skutečnost, že náčelníci složek jsou většinu času odtrženi od svých štábů a nemohou je řídit, protože telefonický styk na stupni oddělení je naprosto nedostačující. Jejich výkonný, poradní, plánovací a kontrolní orgán — pracovníci štábu — ztrácí přehled o situaci, nemůže být plně využit a v důsledku toho celkově klesá znalost skutečné situace.

Kromě toho toto řešení předpokládá příliš velké hromadění hlavních funkcionářů na jednom pracovišti (může být v případě přímého zásahu i klasickou zbraní rázem vyřazeno) a vyžaduje zřízení příliš velkého stanu nebo úkrytu velkých rozměrů, aby každý funkcionář měl podmínky pro svou práci.

Daleko výhodnější je, když se velitelé a náčelníci složek štábu armády trvale zdržují na svých pracovištích a jsou jen v důležitých okamžicích shromažďováni při operačním oddělení. To ovšem vyžaduje zavést vhodný dispečerský systém podobného druhu, jak je uplatněn v některých průmyslových nebo stavebních podnicích. Tento systém jediný může v plné míře umožnit stálý bezprostřední styk mezi náčelníky i mezi důstojníky štábu, může urychlit naši práci a tím i zpružit řízení štábů. V podstatě jde o to, aby byly splněny tyto podmínky:

a) možnost vést hovor s jednotlivým účastníkem a oběžníkem se všemi nebo několika účastníky;

b) možnost hovoru nejméně ze dvou ústředních stanovišť (velitel nebo náčelník štábu — a operační oddělení) se všemi účastníky oběžníkovým způsobem;

- c) možnost odposlechu oboustranného hovozu všemi účastníky při oběžníkovém zapojení (např. velitel má zapojeny všechny účastníky a hovoří s velitelem dělostřelectva). Jde o to, aby ostatní účastníci slyšeli, je-li nutno, jak velitele, tak i velitele dělostřelectva;
- d) možnost hovoru i při pohybu (kombinace rádiového a linkového dispečinku);
- e) utajení hovoru na rádiovém dispečinku automatickým utajovačem;
- f) slyšitelnost na vzdálenost asi 3 km;
- g) velmi rychlá příprava při linkové stavbě;
- h) dobrá slyšitelnost i ve větší vzdálenosti od aparátu, možnost vedení mapy a psaní při poslechu i vlastním hovoru;
- i) jednoduchá obsluha.

Zatím z těchto podmínek není splněna ani polovina. Přesto však dispečinky, které jsou v současné době k dispozici, jsou-li účelně použity, plní přijatelným způsobem své poslání a naznačují, že budou-li zdokonaleny podle uvedených požadavků, přispějí velmi účinně ke zvýšení operativnosti práce štábu.

Při rozboru a hodnocení dosavadních zkušeností v otázkách práce štábů je nutno říci ještě několik slov k metodice práce operačního oddělení, vzhledem k jeho prvořadě organizačnické a řídicí funkci. Tato funkce zvláště vynikne na cvičeních, kdy je třeba, aby toto oddělení bylo platným pomocníkem svému staršímu náčelníkovi, kterému by poskytovalo nejdůležitější podklady pro jeho rozhodování.

Z tohoto důvodu je třeba rozebrat některé praktické zkušenosti z práce operačního oddělení na cvičeních a všimnout si těch okolností, které by práci tomuto oddělení ulehčilo.

Tak například pro získání úplného přehledu o situaci během boje je třeba, aby všechny hovory (telefon, rádio) od podřízených svazků a ostatní jiné hovory byly vedeny na informační skupinu a směrové důstojníky. Ti si vyhodnotí, zda hovory představují hlášení situace, splnění rozkazu a podobně, nebo zda je vyžadován hovor přímo s velitelem nebo náčelníkem štábu. Jen tyto hovory se přepojují k žádanému funkcionáři. Tímto způsobem je zabezpečeno, že informační skupina je opravdu o všem informována, a že také dává podklady pro svého staršího náčelníka. Starší náčelník potom není zatěžován zbytečnými hovory, které nepotřebuje a které si sám nevyžaduje. Dále je třeba, aby hovory informační skupiny měly přednost před ostatními.

Tímto stylem práce se však informační skupina a v jejím rámci směroví důstojníci stává sice hlavním informátorem, ale současně také nepřímou jakousi ústřednou, kde hodně času je věnováno na navazování spojení apod., což je na úkor vyhodnocování zpráv a jiné činnosti informační skupiny.

Pro odstranění tohoto nedostatku je třeba zřídit na každém velitelském stanovišti tzv. výpravnu — SOZ (středisko odesílání zpráv), která by byla vybavena telefonními přístroji, dálkovým ovládáním apod. s úkolem provádět příjem a rozdělování zpráv na složky (přes informační skupinu). Dále odesílání zpráv za využití všech prostředků, které jsou k dispozici (dálnopis, rádio, telefon apod.). Velitelem určit důstojníka (popřípadě poddůstojníka) spojovacího vojska.

Činnost této hovorny by spočívala v tom, že bude přijímat zakódované zprávy, které odešle nejrychlejším způsobem (podle označení důležitosti složek) tím prostředkem, který je k dispozici. Naproti tomu přijaté zprávy odešle ihned na určené oddělení.

Tímto způsobem odpadne u funkcionářů technická část sjednávání hovorů a proto také budou mít více času na rozhodování a vyhodnocování zpráv.

Pro rychlé předávání krátkých rozkazů rádiem bude výhodné mít na hlavních odděleních přístroj pro dálkové ovládání, kterým bude možno udržovat osobní styk s podřízenými.

A nyní ještě několik slov k otázce směrových důstojníků a jejich činnosti.

* * *

Vypuštěním střeleckého sboru z organizace armády štáb armády zákonitě převzal na sebe část jeho práce. Velitel armády v současné době přímo velí většímu počtu svazků a útvarů než tomu bylo před reorganizací. Organizace štábu armády však nebyla přizpů-

sobena nové náplni práce. V důsledku toho po reorganizaci se stalo běžným zvykem pro cvičení zesilovat operační oddělení armády určitým počtem důstojníků, jejichž hlavním úkolem je získávat a znát situaci podřízených svazků a zabezpečovat pronikání rozkazů velitele armády k jejich velitelům a štábům.

Podle dosavadních zkušeností je nutné za každým vševojskovým svazkem mít náčelníka směru se dvěma pomocníky, jejichž hlavní povinností je:

- znát nepřetržitě a věst na mapě situaci svazku do praporů, plukovní dělostřelecké skupiny, plukovních záloh a na důležitých směrech i do rot a baterie vto, včas a hlavně s potřebnými závěry a zdůvodněnými návrhy informovat podle této mapy velitele armády nebo náčelníka štábu armády;
- neustále doplňovat situaci na mapu plánovací a informační skupiny;
- znát každé rozhodnutí velitele příslušného svazku a velitelů útvarů tohoto svazku k jednotlivým situacím, provádět neustálý rozbor těchto rozhodnutí a v případě, kdy některý z velitelů plní nepřesně rozkaz velitele armády, upozornit na to ihned náčelníka štábu armády nebo velitele armády;
- důkladně se seznámit s každým rozhodnutím velitele armády (především z hlediska úkolu a potřeb svého svazku), pořizovat výpisy z rozhodnutí velitele armády pro svůj svazek, popřípadě iniciativně připravovat návrhy rozkazů a bojových nařízení vojskům příslušného svazku, v dalším pak po jejich schválení zabezpečovat jejich nejrychlejší doručení vykonavatelům;
- sledovat otázky bojového použití druhů vojsk v rámci příslušného svazku s ostatními složkami štábu armády;
- neustále znát vzdušnou situaci a úkoly letectva v prostoru činnosti svého svazku;
- věst poměry sil v prostoru činnosti svého svazku;
- neustále sledovat a znát bojeschopnost svazku, znát jeho kádrovou situaci a podávat promyšlené a odpovídající návrhy k řešení těchto otázek.

Aby práce náčelníků jednotlivých směrů probíhala organizovaně a spolehlivě, je třeba jim zabezpečit spolehlivé a nepřetržité spojení s podřízenými svazky na jednotlivých směrech, vybavit je dopravními prostředky a vytvořit jim podmínky pro práci.

Každého náčelníka směru je třeba vybavit rádiovou stanicí zařazenou do odpovídající sítě, za důležitými svazky pak je výhodnější vybavit ho směrovou stanicí k vytvoření směru za příslušným svazkem. Pro dopravu je třeba každého náčelníka směru vybavit jedním až dvěma terénními osobními automobily a do budoucna dát všem dohromady jeden nebo dva vrtulníky malého typu. Pro práci je nutno vybavit je štábními autobusy nebo stany.

Takto vybavený směrový důstojník bude s to splnit úkoly na něj kladené v plném rozsahu. Při této příležitosti je třeba zdůraznit, že jakékoli šetření v tomto směru není na místě a v boji by mohlo mít nedozírné následky.

Jednotlivé náčelníky směrů je třeba podříditi přímo náčelníkovi informační skupiny, který jejich práci řídí podle dané situace buď sám podle vlastního uvážení, nebo podle pokynů náčelníka operačního oddělení.

Jako základ pro vytvoření směrů za jednotlivými svazky bude třeba již v míru v rámci operačního oddělení armády mít systematizováno nejméně tolik směrových důstojníků, kolik má armáda podřízených vševojskových svazků. Směrové důstojníky za pohraničními svazky včlenit do operační skupiny, aby byli lépe seznámeni se zvláštními úkoly těchto svazků, ostatní včlenit do skupiny operační přípravy. Zvláštní skupinu náčelníků směru nevytvářet.

Povinností směrových důstojníků v míru bude:

- znát hlavní funkcionáře svazku, útvaru a velitele praporů (oddílů);
- osvojit si podrobně organizaci svazku, dislokaci jeho útvarů a týlových zařízení;
- vést přehled o hlavních opatřeních svazku podle plánu bojové a politické přípravy a o stupni bojové pohotovosti svazku a útvarů. Zúčastňovat se vyhodnocení stavu bojové a politické přípravy prováděných velitelem svazku;

- sledovat morálně politický stav svazku, jeho kázeň a mimořádné události;
- při výjezdu ke svazkům sledovat plnění rozkazů a nařízení velitele armády. Poskytovat pomoc svazku v realizaci jeho požadavků u velitelství a štábu armády.

O zásadních rozkazech a nařízeních vydávaných svazkům jsou směroví důstojníci informováni prostřednictvím náčelníka operačního oddělení, který jejich činnost řídí a pravidelně vyhodnocuje.

V závěru této části ještě několik slov k zpracování dokumentace.

Správně se přistoupilo k odstranění některých zbytečných dokumentů, ale stále ještě nebyly vyčerpány všechny možnosti. Je na příklad otázka, nakolik je využíván písemný bojový rozkaz, jestliže se dnes veškerá rozhodnutí zpracovávají graficky na mapě s potřebnými tabulkami. Porovnáme-li grafické rozhodnutí s písemným bojovým rozkazem, zjistíme, že v obou dokumentech je v podstatě jedno a totéž. Při tom grafický dokument je mnohem názornější a přehlednější. Rovněž výpisy je možno provádět graficky buď kresbou nebo při větším počtu výpisů ofotografováním příslušných částí základního dokumentu. K těmto pracem bude třeba u armády připravit a daleko více využívat kartografický odřad.

Jednou z překážek zavedení mechanizace, odstranění různých zbytečností z dokumentace jsou přemrštěné požadavky na štábní kulturu a setrvávání na starých zvyklostech. V důsledku toho jsou s plány operací seznamování kreslíči nebo důstojníci, kteří dobře kreslí, ale kteří by vzhledem k utajení, třeba jen dočasněmu, neměli být seznamováni s takovými dokumenty. V jiném případě vidíme, že na dokumentech pracuje většina příslušníků oddělení (složek) armády vlastně ve funkci kreslíčů a protože práce není nijak zmechanizována a zpracování je pracné, příslušníci štábu musí zbytečně nastavovat noci.

V důsledku toho se v přípravném období zbytečně zvyšuje vyčerpání příslušníků štábu, nemluvě ani o tom, že to má vliv na zanedbávání ostatních úkolů, jako kontroly podřízených, včasné reagování na situaci na frontě, opravy zpracovaných plánů podle vzniklých situací a prostě vše, co souvisí s otázkami velení. Přemrštěnými požadavky na formu je zanedbáván obsah.

Grafické plány operace a grafická rozhodnutí velitelů svazků a útvarů v dosavadním provedení vcelku odpovídají potřebám soudobého boje. Bude jen třeba s konečnou platností vymýtit pracné vyhotovování různých tabulek na mapu tuší, zvláště v tom případě, kdy je možné je napsat na stroji a nalepit na mapu.

K snížení počtu dokumentů může dojít také stanovením úkolů svazkům a útvarům na delší časové údobí (svazkům na 2 i více dní, útvarům na 1 den).

* * *

d) Materiálně technické zabezpečení míst velení

Vedení současného boje klade na velitele a štáby vysoké požadavky. Značné fyzické a duševní vypětí všech osob zúčastněných při velení vyžaduje, aby po stránce materiální bylo skutečně vše, co současná technika může poskytnout pro účelné vybavení štábů. Současný stav tomu neodpovídá. Zavedené štábní autobusy nesplňují požadavky ani pro dokonalé pracoviště, hlavně práci na velkých mapách, ani pro místo odpočinku.

V dalším přistupuje zde otázka zabezpečení štábu před účinky zbraní hromadného ničení. V podmínkách soudobého vedení operace, kdy nastává potřeba častého přemísťování míst velení, je třeba se nad tím zamyslet.

Početnost štábů, značné množství vozidel různého typu, to vše klade velké nároky na včasné vybudování odolných krytů a úkrytů.

Je proto nutno hledat nové cesty, např. vybavit štáby obrněnými transportéry, které by sloužily současně jako pracoviště a úkryty s určitým stupněm ochrany proti zbraním hromadného ničení, nebo jiné řešení, např. vybavit štáby přívěsy s instalovanými pracovními úkryty z umělých hmot na vozidlech, které by se po zaujetí míst velení vsadily do předem tržavinami vyhloubených jam apod.

V tomto směru se u některých svazků zkouší určité úpravy dosavadních typů štábních autobusů s cílem dosažení větší mobility štábu svazku.

K tomu účelu byly upraveny:

- 3 štábní autobusy s vleky pro operační oddělení, dělostřelectvo a tyl. V každém autobuse je celkem 7 pracovišť pro důstojníky, prosvětlovací stůl a pracoviště pro pisáře. Současně se může pracovat i na rozmnožovacím přístroji. Osvětlení je řešeno na akumulátorové baterie (v autobuse je umístěno celkem 6 kusů pro tyto účely) nebo elektrocentrálou;
- 1 autobus pro technickou skupinu bez vleku se čtyřmi pracovišti;
- dále autobusy pro velitele, náčelníka štábu, hlásku a podobně.

Tyto úpravy plně zabezpečují práci štábu při bojové pohotovosti. Systém vleků nijak nesnižuje rychlost přesunů, ani pohyblivost těchto vozidel, jak bylo v praxi ověřeno. Základní výhoda je v tom, že oddělení mají stále k dispozici připravená pracoviště a nejsou odkázána na stavění stanů.

Dále k otázce materiálního vybavení štábu je třeba říci, že použití zbraní hromadného ničení předpokládá, aby každý štáb byl chráněn alespoň 800 m od epicentra výbuchu atomové pumy. Uskutečnění této podmínky z hlediska ženiijního zabezpečení však vyžaduje velké množství pracovních sil, materiálu, strojů a času.

S tímto řešením se však nedá počítat v pohyblivé válce, kdy bude změna míst velení častější. Z toho důvodu je třeba tuto otázku vyřešit použitím obrněných transportérů, zvláště pro předsunuté velitelské stanoviště, aby se mohlo umísťovat poblíž vojsk a mělo ochranu proti zbraním hromadného ničení. Bude proto třeba tuto otázku promyslet a propočítat potřebu pro velitelské a předsunuté velitelské stanoviště.

Dále je třeba vybavit oddělení počítačimi stroji a jinou technikou, urychlující převážně rozmnožovací, kalkulační a statistické práce. Aby tyto stroje byly ekonomicky využity na jednotlivých stupních velení, bylo by třeba vytvořit na omezenou dobu výzkumnou skupinu, která by provedla průzkum možností jejich využití.

Závěr

Tento příspěvek v otázkách velení a práce štábu armády nezahrnuje všechny otázky, související s velením, ani neřeší všechny tyto otázky do celé hloubky jejich problematiky. K získání uceleného obrazu v tomto směru je třeba se zmínit o různých odborných otázkách jako spojení, ženiijní budování míst velení apod.

Cílem příspěvku bylo rozebrat některé poznatky a zkušenosti ze cvičení a zaměstnání štábu armády, které se úzce týkají otázek velení a práce štábu a poukázat na dobré zkušenosti, které se osvědčily.

Vhodnost některých návrhů uvedených v příspěvku bude třeba dále prověřovat v praxi, popřípadě hledat i jiné cesty, jak danou problematiku řešit.

В статье подробно рассмотрены вопросы об управлении и работе штаба и указывается опыт штаба армии.

В ней далее приводится опыт организации трех пунктов управления, восстановления выживших командных пунктов, обсуждаются вопросы о системе работы штаба в ходе боя, направляющих офицеров и материального обеспечения командных пунктов.